Tento projekt je financován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu BETA2.
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha B – Terminologie znalostních knihoven

Příloha výsledku V02

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo vnitra České republiky**

Náměstí Hrdinů 1634/3

140 21 Praha 4 – Nusle

Název projektu: NaSaPO – Národní sada prostorových objektů

Číslo projektu: **TITIMV706**

Řešitel projektu: Západočeská univerzita v Plzni

Další řešitelé: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.

GEOREAL, spol. s r. o.

T-MAPY, spol. s r. o.

Doba řešení: 1. 1. 2020 – 31. 12. 2021

Důvěrnost a dostupnost: veřejně nedostupný

Informace o autorském týmu:

Ing. Radek Makovec
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

RNDr. Eva Sovjáková
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

Ing. Jaroslav Zemek
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

Další informace o projektu:

Zpracování terminologického a věcného vymezení objektů NaSaPO nejen pro účely projektu NaSaPO a podporu Strategie rozvoje prostorových informací v ČR do roku 2020 (GeoInfoStrategie).

Tento dokument vznikl v rámci řešení programu BETA2 projektu č. TITIMV706 s názvem „NaSaPO – Národní sada prostorových objektů“ s finanční podporou TA ČR.

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

1 Obecná terminologie znalostních knihoven **4**
1.1 knihovna znalostí 4
1.2 model znalostí 4
1.3 fakt 4
1.4 definice 4
1.5 pojem/koncept 4
1.6 fyzický objekt 4
1.7 organizace 5
1.8 výskyt 5
1.9 termín 5
1.10 jazyk 5
1.11 jazyková komunita 5
1.12 jedinečný identifikátor; UID 5
1.13 aspekt 5
1.14 měřítko 6
1.15 měřicí jednotka 6
1.16 role 6
1.17 role fyzického objektu 6
1.18 vnitřní aspekt 6
1.19 funkce 6
1.20 záměr/cíl/úkol 6
1.21 sbírka 6
1.22 jednotlivá věc 6

2 Termíny a definice pro druhy vztahů **7**
2.1 vztah 7
2.2 vztah mezi jednotlivými věcmi 7
2.3 vztah mezi druhy věcí 7
2.4 vztah mezi jednotlivou věcí a druhem věci 7
2.5 binární vztah 7
2.6 specifikační vztah 7
2.7 kvalifikační vztah 7
2.8 vztah fyzický objekt – model výrobku výrobce 7
2.9 kompoziční vztah 8

1 Obecná terminologie znalostních knihoven

Dále uvedené termíny a definice vznikly překladem z ČSN ISO 16354:2104 Obecné zásady pro znalostní a objektové knihovny, která byla zavedena v původním anglickém jazyce.

1.1 knihovna znalostí

kolekce informačních modelů vyjadřujících znalosti (které mohou zahrnovat i modely definic a modely požadavků) o druzích věcí (pojmech), které jsou uchovávány a získávány v podobě elektronických informací

1.2 model znalostí

informační model zachycující znalosti ve struktuře interpretovatelné počítačem

1.3 fakt

stav skutečnosti

1.4 definice

vyjádření pojmu pomocí deskriptivní výpovědi, která slouží k jeho odlišení od souvisejících pojmů

1.5 pojem/koncept

(1) znalostní jednotka vytvořená jedinečnou kombinací aspektů a/nebo komponent (upraveno podle ISO 1087-1:2000); (2) společné znaky mezi jednotlivými věcmi definované jedním nebo více omezeními popisujícími limity pro zahrnutí jednotlivých věcí odpovídajících danému pojmu

1.6 fyzický objekt

jednotlivá věc fyzické povahy s omezeným trváním; může být zhmotněná (tedy pozorovatelná a hmatatelná) nebo myšlená (mající aspekty považované jakoby byly pozorovatelné)

POZNÁMKA: Fyzické objekty (tj. pojem „fyzický objekt“) jsou základním druhem objektu (nebo typu objektu), kterých se tato norma týká (viz 5.2). Pokyny obsažené v této normě se proto týkají hlavně knihoven znalostí zaměřených na popis fyzických věcí. Fyzický objekt je třeba odlišit od materiálu, jako je ocel, který specifikuje konstrukční aspekt fyzického objektu. Fyzické objekty mohou být pevné, kapalné nebo plynné, ale také elektronické nebo elektromagnetické, jako je software nebo záření.

PŘÍKLAD: Podtypy fyzických objektů jsou koncepty, jako například tyto mající následující názvy: most, přepínač, ventilátor, čerpadlo, židle, loď, letadlo, matice a šroub, stejně jako kolísavý proud, aplikační software, datový soubor, dokument a světelný paprsek. Příkladem (jednotlivých) fyzických objektů (exemplářů) jsou Eiffelova věž, Paříž, V-6060 (konkrétní skutečné plavidlo), D-101 (konkrétní výtisk dokumentu).

1.7 organizace

společenská entita jako fyzický objekt sestávající z lidí v rámci struktury, která je řízená za účelem dosažení nějakého účelu

1.8 výskyt

dynamický stav, který je interakcí zúčastněných věcí v čase, přičemž každá má svou vlastní roli

1.9 termín

(1) verbální označení pojmu nebo jednotlivé věci v určitém oboru (upraveno podle 1087-1:2000); (2) role fyzického řetězce znaků s možnými mezerami nebo fyzického zvuku s pomlkami, které se používají k označení pojmu (např. druhu fyzického objektu nebo aspektu)

nebo k označení jednotlivé věci v konkrétním jazyce (systému kódování) a konkrétní jazykové komunitě

1.10 jazyk

systém kódování mluvených a/nebo psaných slov a vět (výrazy a slovní spojení) používaný ke komunikaci mezi lidmi nebo systémy

1.11 jazyková komunita

komunita sdílející terminologii (termíny, vlastní názvy, zkratky a kódy) jako jednoznačné odkazy na pojmy a jednotlivé věci

1.12 jedinečný identifikátor; UID

role řetězce znaků užívaného jako jednoznačný odkaz na určitý pojem nebo jednotlivou věc (např. určitý fyzický objekt, aspekt, fakt nebo typ vztahu), unikátního v konkrétním běžném kontextu, přednostně v univerzálním kontextu

1.13 aspekt

pojem, jehož prostřednictvím je možno vnímat existenci a vzezření určité věci, který nemůže existovat bez existence svého nositele a který je buď vnitřní (inherentní) neoddělitelnou součástí nahlížení na svého nositele, nebo jeho rolí

1.14 měřítko

druh vztahu užívaný ke klasifikaci vztahů mezi fyzickými vlastnostmi a čísly indikující metodu kvantifikace rozměrů nebo rozsahů určitých aspektů matematickými čísly nebo škálami

1.15 měřicí jednotka

měřítko specifikující rozměr nebo rozsah určitého aspektu jednoznačně kvantifikované určitou hodnotou na matematické škále

1.16 role

vnější (neinherentní) aspekt vlastní určitému nositeli, dokud se účastní vztahu, který tuto roli vyžaduje

1.17 role fyzického objektu

role, kterou hraje fyzický objekt ve vztahu nebo příspěvku. který fyzický objekt poskytuje při výskytu

1.18 vnitřní aspekt

role, kterou určitý aspekt hraje ve vztahu k určitému nositeli a která je nezávislá jak na aspektu, tak na objektu nositele

1.19 funkce

role určitého výskytu, která je zamýšlena k vykonání určitým fyzickým objektem nebo je jím umožněna

1.20 záměr/cíl/úkol

role určitého stavu, kterého je zamýšleno dosáhnout nebo kterému je zamýšleno zamezit

1.21 sbírka

pluralitu indikující pojem, sestávající z určitého počtu věcí bez konkrétní struktury mezi prvky a bez nutnosti společného diskriminátoru

1.22 jednotlivá věc

pojem, který klasifikuje jakoukoliv reálnou nebo imaginární věc, jejíž individualita nezávisí na společných znacích mezi věcmi

2 Termíny a definice pro druhy vztahů

2.1 vztah

pojem, který vyjadřuje určitý fakt nebo názor na fakt prostřednictvím specifikace věcí, které jsou v něm zapojeny, a rolí, které tyto různé zapojené věci v tomto faktu hrají

2.2 vztah mezi jednotlivými věcmi

vztah, který existuje mezi určitou jednotlivou věcí a jinou jednotlivou věcí

2.3 vztah mezi druhy věcí

vztah, který specifikuje znalosti, požadavky nebo svolení v obecné rovině týkající se toho, co může být dané, co musí být dané, co smí být dané nebo co je dané z definice

2.4 vztah mezi jednotlivou věcí a druhem věci

vztah, který existuje mezi určitou jednotlivou věcí a určitým druhem jednotlivé věci

2.5 binární vztah

vztah, který specifikuje souvislost mezi dvěma věcmi, z nichž každá hraje svou vlastní roli takového druhu, který je typický pro daný typ vztahu

2.6 specifikační vztah

vztah mezi druhy věcí, který existuje mezi dvěma pojmy, kde podřazený typ pojmu je specifičtějším pojmem než nadřazený typ pojmu a zároveň je nositelem všech aspektů nadřazeného pojmu

2.7 kvalifikační vztah

druh specifikačního vztahu, který existuje mezi dvěma pojmy, kde podřazený typ pojmu je kvalitativním pojmem a nadřazený typ pojmu je konceptuálním pojmem

2.8 vztah fyzický objekt – model výrobku výrobce

speciální druh kvalifikačního vztahu, který existuje mezi dvěma pojmy, kde podřazený typ pojmu je modelem určitého druhu fyzického objektu z pohledu výrobce a nadřazený typ pojmu je určitým druhem fyzického objektu

2.9 kompoziční vztah

vztah mezi dvěma druhy věcí, který specifikuje, že to, co je klasifikováno pomocí určitého pojmu (konceptu) hrajícího roli celku, může mít jednu nebo více komponent, které jsou klasifikovány pomocí jiného pojmu hrajícího roli části, přičemž počet těchto částí může být omezen omezením mohutnosti

T A
Č R
Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu BETA2.
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

